

(Əvvəli ötən sayımızda)

Hər aşiq aşiq deməməyi tövsiyə edən aşiq izah edir ki, aşiq eşq odunda pərvanə kimi yana bilməyi bacarmalıdır. Alim haqqında isə belə bir fikir ortaya qoyur ki, əsl alim öz elmi-zəkası ilə qanmağı və qandırmağı bacaran xalq ziyəlisidir. Çünki alimi digər ictimai zümrələrdən fərqləndirən başlıca keyfiyyəti onun zəkası-ağılı, düşüncəsi, analitik düşüncə tərzinə malik olan beynidir. Başqa sözlə, alim cəmiyyət içərisində qanıb-qandıra bilməyin real vəziyyətini ortaya qoyan şəxsdir.

Növbəti bənddə:

Hər gözəldə ağıl olmaz,

Hər söz şirin nağıl olmaz,

deyən sənətkar əslində bir el aşığı kimi gözəllərə demək istəyir ki, gözəllik ağılla tən gəlməlidir. Zəhəri gözəllik və batini gözəllik - ağıl, düşüncə bir yerdə cəmləşəndə mükəmməl

Xalq müdrikliyi ana südünün körpə üçün fiziki baxımdan da, mənəvi-ruhi baxımdan da əsas qida olduğunu təsdiqləyir. Bütün bunları diqqətə çəkməkdə məqsədim odur ki, ailədə övladlarının tərbiyəsi məsələsi valideyn tərbiyəsinə bağlıdır. Bu məsələdə atanın göstərdiyi yol, ədəb-ərkanla yanaşı ana öyüdü, ana tərbiyəsi də övladların layiqli vətəndaş kimi böyüyüb yetişməsində müstəsna əhəmiyyətə malikdir. Yuxarıda misal gətirdiyim "Hər doğulan oğul olmaz" misrasında işlənen "oğul" sözü hərfi mənada oğuldan, yəni oğlan uşağından söhbət açmır, ona görə də növbəti misrada aşiq oğulu doğan-dünyaya gətirən ananın həqiqətən də ana olmasının - övladına layiqli oğulluq tərbiyəsi aşılaya bilən ana olmasının görəkliyi - vacibliyi söyləyir. Yəni ola bilər ki, ana cismən oğul (oğlan) övladı dünyaya gətirsin, ancaq doğulan oğlun həqiqətən də oğul (vətən oğulu) kimi tərbiyə alıb böyüməsi üçün ülvî dəyərlərin daşıyıcısı olan əsl ana tərbiyəsi almalıdır".

SƏSİNDƏ, SÖZÜNDƏ YAŞAYIR

olur. "Hər söz şirin nağıl olmaz" misrasının məna aləmi çoxçeşidlidir. Birincisi, "düz söz acı olar" atalar sözünün məntiqindən çıxış etsək, yalan sözün aldadıcı şirin vədinə uymamağı tövsiyə edir. İkincisi, hər danışılan söz sözün sahibinin özündən asılı olaraq şirin nağıl kimi həzm olunmaz camaat arasında. Danışdığı ilə elədiyi hərəkət arasında dağla dərə qədər ara olan ziddiyyətli adamların sözləri də keçərli olmur və şirin nağıl ovqatı bağışlamır. Üçüncüsü də bədii sözə işarədir. Yəni hər kəs fitrətdən istedadlı olmur və şirin, ürəyəyatımlı, nağıl kimi bədii-poe-tik söz demək qabiliyyətinə malik olmur və s.

Hər doğulan oğul olmaz,

Doğan ana ana görək, -

Misralarını başa düşməsək, anı olaraq deyə bilərik ki, şair bununla Allahın işinə əl atmaq istəyirmi? Yəni sual edə bilərik ki, oğul-qız övladı Allahın payıdır, oğulu da verən Allahdır, qızı da, axı insanın özündən asıl deyil ki, övladı qız olsun, ya oğul... Ancaq məsələyə burada fəlsəfi baxımdan yanaşa bildikdə, aşığın nə demək istədiyi, elə xəlqi düşüncə işığında aydın olur. Qarabağ qazisi haqdakı "Xudafərin" qəzetindəki bir yazımda bu misraların məzmununa belə toxunmuşam: "Aşiq Mikayıl Azaflı haqlı olaraq deyirdi ki:

Hər doğulan oğul olmaz,

Doğan ana ana görək.

Əlbəttə, bu hərbi vətənpərvərlik keyfiyyətləri qaradaşlara atalarının yolunun davamı olaraq aşılandığı kimi, burada ana öyüdü - tərbiyəsinin, ana südünün də mühüm rolu danılmazdır. Ana südü körpənin sağlam fiziki inkişafı üçün əvəzolunmaz qidadır. Ancaq ana südü eyni zamanda körpə üçün sağlam mənəvi-ruhi qidadır...

Gördüyümüz kimi, Aşiq Mikayıl Azaflı burada məhz xəlqi düşüncədəki oğula, ər oğula, hü-nərli oğula eyham vurmuşdur. Bununla xalqımızın nəfərli, ər ürəkli oğullarının olmasını arzulamışdır. Bu da bir daha aşiq və xalq ruhu arasındakı doğmalığı göstərən xarakterik əlamətlərdən biri kimi özünü göstərir.

Ustadnamə - gərayılının möhürbəndində aşiq yazır:

Hər kəs yeyə öz bəhrini,

Azaflı da söz nəhrini,

Hər kim çəkir el qəhrini

Qəlbi şana-şana görək.

Burada ilk misrada el alqışı ilə səsləşən "hər kəsə öz zəhmətinin bəhrəsini yeməsi"ni arzulayır. Hər kəsin öz qazancı özünə qismət olsun" alqışının şeir dilində ifadəsidir bu. Bütün bunların müqabilində isə özünə arzulayır ki, "Azaflı söz nəhrini-söz çayını yesin (içsin)". Başqa sözlə, sözün dərin-dərin dəryalarına baş vursun, sözün alı-güllü qafiyələrini, məcazlarını və s. "yesin" - yəni yaradıcılığına sözün al-əlvan na-xışlarını salsın.

Son misralarda isə kim ki, el qəhri çəkirsə, onun qəlbi fikirdən - qayğıdan şana-şana olar, arı pətoyi kimi şan-şan, dalmə-deşik olar deyir aşiq. Çünki el-obanın qəhrini-qayğısını çəkmək də hər kəsin hünəri deyil.

Bax beləcə, Aşiq Mikayıl Azaflı söz nəhrinin dərin dəryalarına girmiş, ordan dürlü-dürlü ümmanlar qoparmış, qüdrətli saz-söz sənətkarı kimi bugünkü və gələcək nəsillərə zəngin mənəvi xəzinə qoyub getmişdir.

Ş. ƏLİFOĞLU